

Asia: VN/10302/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen (Ottawan sopimus) irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry (SRTL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä niin sanotun Ottawan sopimuksen irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

SRTL on noin 6 000:n rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtävissä palvelleiden kriisinhallintaveteraanien perustamien yhdistysten muodostama itsenäinen maanpuolustus-, veteraani- ja etujärjestö. Kaikkiaan suomalaisia on vuodesta 1956 lähtien osallistunut aseellisiin rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioihin puolustusvoimien palkatusta henkilöstöstä ja reserviläisistä sekä erikseen nimetyistä asepalvelusta suorittamattomista henkilöistä yli 50 000 lähtijää. SRTL on myös siviilikriisinhallintatehtävissä palvelleiden etujärjestö.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että jalkaväkimiinat ovat ongelmallisia kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja sen keskeisten periaatteiden kannalta, etenkin erotteluperiaatteen kannalta. Jalkaväkimiinat eivät tee eroa siviilin tai sotilaan välillä vaan räjähtävät riippumatta siitä, kuka niiden päälle astuu. Tilastollisesti jalkaväkimiinojen uhreista valtaosa on siviilejä.

Kriisinhallintaveteraaneja ja muita reserviläisiä sekä Puolustusvoimien henkilöstöä on osallistunut lukuisiin humanitaarisiin miinanraivausoperaatioihin eri puolilla maailmaa. Yhtenä Bosniassa ja Hertsegovinassa toimineen Suomalaisen rauhanturvajoukon (IFOR) tehtävänä 1990-luvun alussa oli miinanraivaus alueella Jugoslavian sodan jälkeen ja maan jälleenrakennuksen aikana. Siten kriisinhallintaveteraanit tuntevat olosuhteet, joissa jalkaväki- ja panssarimiinoja on sodan olosuhteissa käytetty - ja ovat myös tietoisia niistä vaaroista, joita miinojen hallitsematon ja kontrolloimaton käyttö aiheuttavat. Kriisinhallintajoukon käytössä olevaa Puolustusvoimien kalustoa on hyödynnetty käytännön humanitaariseen miinatoimintaan.

Kansainvälisen humanitaarisen tapaoikeuden mukaan maamiinoja käytettäessä on huolehdittava erityisesti siitä, että niiden umpimähkäiset vaikutukset ovat mahdollisimman vähäisiä. Suhteellisuusperiaatteen mukaan sotatoimiin ei saa ryhtyä, jos niistä odotettavissa olevat vahingot siviileille tai siviilikohteille olisivat liiallisia aseellisella toiminnalla välittömästi saavutettavaan sotilaalliseen hyötyyn nähden. Kansainvälinen humanitaarinen oikeus kieltää myös sellaisten sodankäyntimenetelmien ja -välineiden käytön, jotka on tarkoitettu aiheuttamaan tai joiden voidaan odottaa aiheuttavan laajaa, pitkäaikaista ja vakavaa vahinkoa luonnonympäristölle. Maamiinoja käyttäneen selkkauksen osapuolen on aktiivisten vihollisuuksien päätyttyä poistettava maamiinat tai tehtävä ne muuten siviiliväestölle vaarattomiksi tai helpotettava niiden poistamista.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että irtisanoessaan Ottawan sopimuksen Suomen on tärkeää jatkaa tukea humanitaariselle miinatoiminnalle. Tukemalla humanitaarista miinatoimintaa Suomi voi osoittaa sopimuksen humanitaaristen päämäärien olevan sille edelleen keskeisiä.

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö on heikentynyt perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Hallituksen esitysluonnoksessa arvioidaan myös muun muassa sopimuksen irtisanomisen vaikutuksia. Sopimuksen irtisanomisesta aiheutuvat vaikutukset koskevat erityisesti vaikutuksia kansalliseen puolustukseen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Voidakseen tarvittaessa vastata pitkäkestoiseen ja laajamittaiseen sodankäyntiin Suomen on kyettävä kehittämään puolustuksensa suorituskykyä. Sen vuoksi on tarkoituksenmukaista irtisanoa jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehty yleissopimus. Sopimuksen irtisanominen mahdollistaa jalkaväkimiinajärjestelmän palauttamisen puolustuksen keinovalikoimaan. Sopimuksen irtisanomisen myötä Suomen puolustuksellinen liikkumatila laajenee.

Hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia lakiin sotilaallisesta kriisinhallinnasta. Ottawan sopimuksen irtisanomisella ei voida arvella olevan välittömiä vaikutuksia kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden palvelusturvallisuuteen. Mielestämme sopimuksen irtisanominen on perusteltua. SRTL korostaa, että jatkossakin valmiusjoukko- ja rauhanturvaoperaatioiden rotaatiokoulutuksissa on annettava riittävästi tietoa ja koulutusta miinoista, niiden vaikutuksista ja toiminnasta miinoitteen vaikutuspiirissä.

Ala-Sankila Jorma
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry